

LÆREPLAN FOR LABYRINTEN 2020

Indhold

Hvem er vi?	2
Faktuelle forhold.	2
Pædagogisk profil.	3
Pædagogisk grundlag.....	3
Labyrintens fælles pædagogiske grundlag.	4
Fortælling om demokratiske processer.	4
Fortælling om leg til at støtte børnefællesskab.	5
Fortælling som redskab til at ændre praksis.	6
Fortælling om ændret praksis.	7
Pædagogisk læringsmiljø	8
En fortælling om trivsel, læring, udvikling og dannelse.	8
Samarbejde med forældre om børns læring.	9
Fortælling om god inspiration.	9
Det formelle forældresamarbejde.	10
Børn i udsatte positioner.....	11
Fortælling om inddragelse af et barn i udsat position.	11
Sammenhæng til børnehaveklassen.....	12
Fortælling om nysgerrighed og sociale kompetencer.	12
Brobygning til Søndre SFO og Skole.	13
Brobygning til andre skoler.	14
Inddragelse af lokalsamfundet	14
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.....	15
Fortælling om tydelig legezone.	15
De seks læreplanstemaer.....	16
En fortælling om kommunikation og sprog, krop, sanser og bevægelse, social udvikling, alsidig personlig udvikling.	16
En fortælling om natur, udeliv og science, Kommunikation og sprog, social udvikling, alsidig personlig udvikling i en rutinesituation.	17
En fortælling om natur, udeliv og science, Kommunikation og sprog, social udvikling, alsidig personlig udvikling.	17
En fortælling om Kultur, æstetik og fællesskab, kommunikation og sprog.	18
Evalueringskultur	19
Fokuseret pædagogiske fortællinger.	19
Systemisk refleksion i pædagogisk praksis.	20
Aktions læring	20

Hvem er vi?

Faktuelle forhold.

Labyrinten er et dagtilbud for børn i 0-6 årsalderen. Labyrinten ligger i Søndrehastrup området i Køge kommune. Søndrehastrup området består af 4 dagtilbud. Valhalla, Regnbuen, Valmuen og Labyrinten. Børn og forældre kommer fra lokalområdet. Søndrehastrupområdet ledes af en områdeleder, der også er ansvarlig for hele dagplejen i Køge Kommune.

Labyrinten er arbejdsplads for en dagtilbudsleder, 13 pædagoger, 6 pædagogmedhjælper, 1 kostfaglig eneansvarlig medarbejder, 3-4 vikarer og 1 studerende. I Labyrinten er medarbejderne tilknyttet et fast team/gruppe, men medarbejderne hjælper hinanden på kryds og tværs af vuggestue og familiegrupper. Det medvirker til at skabe tryghed for børnene, da alle medarbejdere er kendte ansigter.

I Labyrinten har vi fokus på efteruddannelse af personalet. Labyrinten har efteruddannelse inden for bevægelse, martemeo, musik, faglige fyrtårne, børneyoga, systemisk refleksion mm.

Huset Labyrinten blev bygget i 1999 og er en lys og venlig bygning. I midten af huset ligger fællesrummet. Fællesrummet benyttes til mange forskellige aktiviteter. Her tilbydes morgenmad i tidsrummet 6.30-7.15 og vi samles her igen om eftermiddagen, inden vi lukker kl. 17.00/fredag kl.16.30. Husets køkken ligger i forbindelse med fællesrummet. Her laver vores kostfaglig eneansvarlig medarbejder frokost til alle børn.

I den ene afdeling af huset på Månen og Solen opholder der sig 2 vuggestuegrupper med 14 børn i alderen 0-2,8 år. I den anden afdeling opholder der sig ca. 60 børn i alderen 2,8 år til 6 år. Børnene er fordelt i 3 familiegrupper – Stjernen, Himmelblå og Regnbuen.

Labyrinten har to legepladser - En lille legeplads som forstinsvis benyttes af de 2 vuggestuegrupper og en stor legeplads, som familiegrupperne fortrinsvis benytter. Begge legepladser er grønne med frugttræer og træer, som skaber skygge og hyggelige kroge.

Labyrinten hører til Søndre Skole, hvorfor der laves et særligt brobygningarbejde rettet mod Søndre SFO og skole.

Pædagogisk profil.

Det gode børneliv handler for Labyrinten om stærke nære relationer, som er grundlaget for børns udvikling og trivsel. Labyrinten er optaget af at udvikle kvaliteten af læringsmiljøer - både de fysiske legezoner og læringsmiljøer skabt af de rammer og den struktur vi arbejder med.

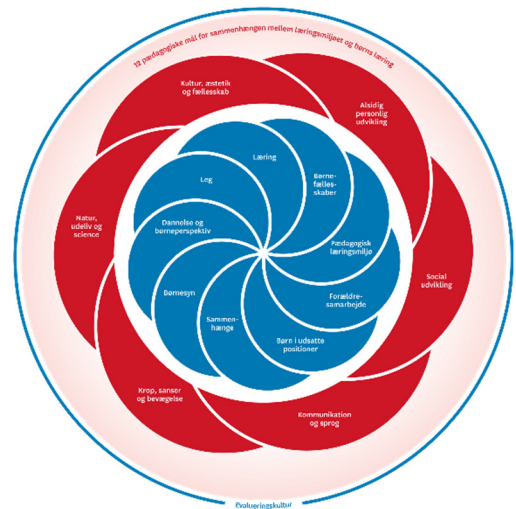
Labyrinten prioriterer børns leg og relationer højt. Det er et bærende element i vores pædagogiske praksis. Vi vægter, at alle børn har en betydningsfuld plads i fællesskabet med mulighed for at lege med gode venner.

Labyrinten opdeler og strukturerer børnene i mindre grupper. De mindre børnegrupper giver rum til gode læringsmiljøer.

Labyrinten er optaget af at skabe sammenhæng i børnenes liv, hvorfor brobygning mellem vuggestue og familiengrupper og brobygning til SFO og skole er en væsentlig faktor i dagligdagen.

Pædagogisk grundlag

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trykt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Labyrintens fælles pædagogiske grundlag.

Det fælles pædagogiske grundlag udgør rammen for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende. Der er fokus på, at børn lærer hele dagen gennem relationer til andre, gennem leg og daglige rutiner mm. Labyrinten har, blandt andet i arbejdet med det pædagogiske grundlag, benyttet fokuseret pædagogiske fortællinger som evaluerings- og refleksionsredskab. Fortællingerne fra Labyrintens hverdag medvirker til en større opmærksomhed og forståelse for hinandens måde at anvende pædagogik på. Arbejdet med fortællinger skaber refleksioner og drøftelser om det, som udfordrer os, som kalder på, at vi gør noget andet. I arbejdet med fortællingerne deles også succeser. I de fortællinger som præsenteres i læreplanen, er alle navne på børn og voksne ændret. Pædagogik er komplekst. I samværet med børnene er både børnesyn, dannelse, børneperspektiv, leg, læring, børnefællesskaber og læringsmiljøer i spil.

Børn har mange gode input til dagligdagen. I Labyrinten er vi undersøgende på de initiativer, børnene viser os og på hvad børnene fortæller. Vi understøtter børnene i de initiativer, som de byder ind med.

Fortælling om demokratiske processer.

Følgende fortælling er ét eksempel på, hvordan børnene i Labyrinten får kendskab til demokratiske processer. Pædagogen følger barnets initiativ. Herigennem opstår en demokratisk proces, hvor barnet oplever at have en stemme og indflydelse på, hvordan dagen skal være. Barnets ideer gribes og medvirker til, at understøtte fællesskabet til de andre børn, som kommer til.

Klip i børneperspektiv.

Der er ro på stuen. De store er ude. Sofie kommer og spørger mig "Hvad skal vi lave i dag Marianne?" Jeg siger, "Det ved jeg sårme ikke, hvad har du lyst til?" Sofie siger, "jeg syntes vi skal klippe hjerter"

Jeg siger " Det er da en god ide!". "Jeg henter lige noget karton og så gør vi det."

Flere børn kommer til og vil klippe. Jeg spørger dem, hvad de vil klippe?

En vil gerne klippe en isvaffel og en anden en gulerod med fjollet ansigt.

Flere af børnene klipper og limer isvafler.

Sofie klipper et flot hjerte til sin mor. Sofie spørger, "Hvordan skriver man mor?"

Jeg svarer, "Jeg skriver det på et stykke papir, så kan du kigge efter det."

Sofie kigger lidt på sit hjerte og siger, "Marianne, sådan et hjerte kunne være flot med glimmer"

"Ja, det kunne det.", svarer jeg og siger "Skal jeg hente glimmer" Sofie stråler af glæde og siger "Ja, det kan du da godt."

Vi drysser en masse glimmer på hjertet og lidt på den is, Sofie har lavet. Så kommer de andre børn med deres is og gulerødder og får glimmer på.

Fortælling om leg til at støtte børnefællesskab.

Fortællingen, som præsenteres i understående, er én blandt mange fortællinger om:

- Hvordan pædagogerne bruger leg til at støtte børnefællesskaber.
- Hvordan vi skaber gode rammer for leg.
- Hvordan pædagogers positioner er i legen.
- Hvordan vi kan benytte leg som redskab til at styrke relationer blandt børn og voksne.

"En formiddag på legepladsen - krokodilleleg"

Jesper og Andreas er netop startet. Jesper er 4 år og Andreas er 2 år. Vi går en tur på legepladsen sammen, hånd i hånd, og snakker om de forskellige ting, vi har at lege med udenfor. Snart er flere børn fra stuen med på rundvisningen. Vi når op på vores "skrænt", hvor en af drengene lader som om han falder ned af skrænten, men i sidste øjeblik når at holde fast i et par grene. Jeg siger, "Hov pas på alle krokodillerne" En af de andre børn siger, "Man skal bare skyde dem, så er de væk", hvorpå Jesper begynder at skyde med en pind. Snart er Jesper og to andre drenge i gang med at lege, at de skyder krokodillerne. En pige siger, "Så er de alle døde", hvorpå der bliver svaret, "Næ hov, der er æg, så nu

kommer der flere". Vi skyder og skyder, men krokodillerne bliver ved med at lægge æg.

Pludselig tager Andreas og smider mudder ned

"det er hundelort", siger han "og det kan de

ikke lide". "Orv, go' ide", siger jeg og pludselig

kaster vi alle "hundelorte" efter krokodillerne.

Legen fortsætter i ca. 20 minutter, mens jeg

kigger på og kommer med opråb, når man er lige ved at blive hapsed.

Da vi kommer ind til frokost, skal vi have rugbrød. Vi skal blandt andet have æg. Jeg siger,

"Ej, hvem tør smage et af krokodilleæggene?" Der bliver helt stille, men straks efter er vi

alle meget modige og det smager præcis som hønseæg. En anden dreng, som næsten lige

er startet på stuen, spørger om, hvor vi har leget krokodillelegen. Han vil også lege

krokodilleleg - En pige fortæller om, hvor og hvordan vi har leget. Vi aftaler, at de andre

børn efter frokost skal vise ham stedet med alle krokodillerne!!!

Fortælling som redskab til at ændre praksis.

Fortællinger bruges som et redskab til at belyse, hvordan det vi gør, opleves i et

børneperspektiv. For at skabe sammenhæng for børnene i Labyrinten samles de ældste

vuggestuebørn tidligere en gang om ugen i grupper på tværs af stuerne. Vores intension var,

at de ældste vuggestuebørn skulle møde de børn, som var rykket videre til familiegrupperne

og lære de voksne, som de snart skulle starte hos, bedre at kende. På et møde legede vi

med, hvordan vi kunne bruge fortællinger til at få et indblik i børnenes perspektiv på vores

organisering og pædagogik. Det gav anledning til at reflektere over og evaluere vores

praksis. Fortællingen medvirkede til, at vi ændrede det læringsmiljø, vi havde for børnene.

"Sammenhænge - for de voksne men ikke for mig! En fortælling i børneperspektiv."

Vi er i fællesrummet. Her leger vi med en masse børn, som ikke går på min stue. Ingen af

mine venner er med. De voksne går heller ikke på min stue. Nu står vi i rundkreds og

synger navnesang. Jeg skal sige mit navn. Det kan jeg godt finde ud af. De voksne laver en

bane og viser, hvad vej vi skal gå. Jeg lægger mig på madrassen. Jeg syntes, at det er svært

at gå på line. Jeg kigger på de andre børn. Det ser sjovt ud. Jeg syntes, at det er dejligt at

ligge på madrassen. Magrethe kommer hen til mig og siger "Kom Martin, kom og vær

med” Jeg siger, ”Nej” Magrethe går igen hen til de andre børn. Magrethe vil gerne have mig til at lege med, men jeg siger igen nej.

Fortælling om ændret praksis.

Ovenstående fortællingen gjorde os opmærksom på, at vi skulle ændre det læringsmiljø, vi havde organiseret. I dag besøger de børn, som skal starte i familiegrupperne, den stue de skal gå på. Her møder børnene, de yngste fra familiegruppestuen og den voksne, som til start vil tage imod. Børnene kommer sammen med en voksen fra deres egen stue.

”Det gør så stor en forskel, når vi laver brobygger mellem vuggestue og familiegruppe.”

Jeg har de sidste par måneder været på besøg hver tirsdag på Regnbuen sammen med de 3 piger, som skal starte til april.

Ester springer lige ud i det. Lisa og Anna er lidt mere forsigtige. De to piger følger mig over alt under besøget.

Vi starter som regel i legekøkkenet, som er lidt afskærmet fra de andre børns leg på stuen.

I starten er vi kun i køkkenet. Efter nogle gange bliver pigerne mere trygge og bevæger sig til bordet ved siden af køkkenet, hvor der sidder 4

andre børn og leger med små figurer. Pigerne får nogle figurer og leger ved siden af de andre børn.

Næste gang vi besøger Regnbuen sætter Lisa sig efter lidt tid, på benet en af de voksne fra Regnbuen. Her leger Lisa med tog sammen med et barn fra stuen. Anna står på sidelinjen og ser på.

Jeg har, hver gang vi har været på besøg, været ude og ”tisse”, for at se hvad der skete. De første par gange, hvor jeg kortvarig var væk, ledte pigerne efter mig. Efter nogle uger spørger de ikke mere, men smiler når jeg vender tilbage.

Sidst vi var på besøg, malede både Lisa og Anna sammen med en voksen fra Regnbuen og andre børn, uden jeg sad ved bordet.

Det gør så stor en forskel, når vi laver brobygning mellem vuggestue og familiegruppe.

Pædagogisk læringsmiljø

I Labyrinten er vi optaget af at give tid og plads til læring hele dagen. Familiegrupperne har bl.a. efter frokost sat god tid af til, at børnene i fællesskab kan rydde op efter måltidet. I vuggestuen prioriteres tiden til fx bleskift. Vi støtter og hjælper børnene, så de udfordringer og læringsmiljøer de mødes af, afstemmes i forhold til det næste skridt i deres udvikling.

Labyrinten har, i arbejdet med læreplanen, været særligt optaget af, hvordan vi pædagogisk kvalificerer læringsmiljøerne om rutinesituationerne. Til belysning af dette har vi benyttet aktionslæring, videofilm, fortællinger samt en analyse af det pædagogiske landskab. Det synliggjorde, at vi ofte skulle det samme alle sammen på samme tid.

Det har givet anledning til, at vi har ændret på vores læringsmiljøer i rutinesituationerne. Børnene deles i mindre grupper i vores rutinesituationer. Det er medvirkende til, at alle børn bliver set, hørt og får den hjælp, de har behov for i situationen. Vi har erfaret, at når vi optimerer rutinelæringsmiljøerne, har det stor effekt for alle børn. Børn i udsatte positioner har særlig gavn af de tiltag, vi laver. Når rutinerne er overskuelige og meningsfulde for det enkelte barn og børnegruppen, opstår der lang større trivsel og udvikling. Ved at sætte fokus på kvalitet i rutinerne og skabe pædagogiske læringsmiljøer af god kvalitet, giver vi børnene mulighed for at trives, lære, udvikle og danne sig hele dagen.

En fortælling om trivsel, læring, udvikling og dannelse.

I følgende fortælling støtter og hjælper pædagogen barnet i selv at kunne. Det selv at kunne giver barnet en større frihed og tro på egne evner og tro på sig selv.

"Asger og jakken"

Asger går i vuggestue. Asger får besked på at finde sin jakke og sine sko. Det gør han i fin stil. Så beder jeg ham om at tage jakken på. Asger prøver lidt halvhjertet og begynder at pive. Jeg siger, "Prøv at stoppe med at pive – prøv igen med ærmet – Du kan godt." Asger kigger lidt på mig og efter lidt tid, går han i gang. Asger får den ene arm i ærmet. Jeg roser

ham (selvom jeg godt kan se, at det er det forkerte ærme) og opfordrer ham til at prøve med det andet ærme. Pludselig udbryder Asger, "Jeg kunne godt, Vibeke." "Ja, for Søren Asger, hvor er du skrap. Du kunne godt. Kom så skal jeg lyne for dig" siger jeg og lyner jakken på ryggen 😊 Asger fik en succesoplevelse! Pyt med at jakken vendte forkerte vej.

Vi har desuden arbejdet med leg og børneinitieret aktiviteter. Vi er undervejs i processen blevet mere opmærksomme på at følge børnenes spor i de planlagte aktiviteter.

"Uddrag af gruppearbejde"

I den almindelige hverdag ser vi meget på, hvad børnene har lyst til at lege med. Vi spørger ind til, hvad de har lyst til at lave. Hvis de ikke selv kan finde på noget, kommer vi med forslag.

Samarbejde med forældre om børns læring.

Når et barn starter i Labyrinten, tager vi fat på et værdifuldt partnerskab mellem forældre og medarbejdere. Partnerskabet er afgørende for, hvilke muligheder vi har for at løse kerneopgaven – at skabe livsduelige børn. Indkøringen af barnet i enten vuggestuen eller i familiegrupperne er fundamentet for den gensidige tillid, som opbygges i partnerskabet.

Vi er i dialog med forældrene om stort og småt. Det understøttes blandt andet gennem daglig dialog i afleverings- og afhentningssituationerne. Nogle gange vælger vi at kontakte forældrene telefonisk for at drøfte en hændelse. I visse situationer er det gavnligt at kunne snakke sammen, uden at andre er til stede og hvor begge parter har en ledig stund.

Fortælling om god inspiration.

Vi hænger billeder af hverdagens aktiviteter op. Det nyder forældre og børn at tale sammen om.

"God inspiration"

Hele huset har fået nye rammer til at hænge billeder i. På Solen er rammerne sat op i garderoben. De voksne har taget billeder af, at børnene øver sig i selv at spise og tage tøj på, når vi skal ud og lege. Til et kontaktudvalgsmøde drøfter vi kommunikationsstrategien i Labyrinten. Vi kommer rundt om meget – En forælder bemærker, at det var så hyggeligt,

at der var sat billeder op i garderoben. Det gav inspiration til hjemme at hjælpe barnet på vej i fx selv at kunne spise og tage tøj på.

Vi benytter os af Infoba – snart AULA til at formidle fællesinformationer.

Vi opfordrer forældrene til at lave legeaftaler hjemme på kryds og tværs, for at styrke børnenes personlige og sociale læring.

Vi afholder sociale arrangementer som sommerfest, bedsteforældredag, ”Bag for en sag”-forældre Kaffe og julefest med Luciaoptog.

Det formelle forældresamarbejde.

I Labyrinten tilbydes en årlig forældresamtale. Her drøftes barnets udvikling og trivsel.

Forældrene har altid mulighed for at bede om en samtale. Labyrinten indkalder til samtale, hvis vi er bekymret over et barns adfærd.

Vi holder netværksmøder med forældre, hvis et barn fx har sproglige vanskeligheder eller er i andre udfordringer. Her er der fokus på, hvordan vi fælles kan understøtte barnets læring. Til netværksmøder bliver der sendt dagsorden inden mødet og der tages referat af samtalen. I området er der ansat en udviklingspædagog, som vi ad hoc kan bruge, hvis vi er nysgerrig på vores pædagogiske praksis. Labyrinten har tilknyttet en småbørnskonsulent, psykolog, talepædagog og fysioterapeut fra PPR. Herudover har vi et tæt samarbejde med den forebyggende rådgiver og sagsbehandlere fra Køge kommune.

Vi afholder fælles forældremøder, hvor vi taler om børnegruppens trivsel og hvad de er optaget af.

Vi ønsker at inddrage pædagogiske fortællinger i forældresamarbejdet.

Vi ønsker at benytte AULA til at skabe sammenhæng mellem barnets liv i Labyrinten og hjemme.

Børn i udsatte positioner

I Labyrinten skal alle børn skal have mulighed for at være en del af børnefællesskabet.

Vi deler børnene i mindre grupper, da børn i udsatte positioner ofte profiterer af at være en del af et mindre fællesskab. I de mindre grupper opstår ofte tættere relationer, som børnene bringer med sig i det større fællesskab. Vi er opmærksomme på at afstemme udfordringer og krav i forhold til barnet og guide barnet i de situationer, hvor barnet kan være i en udsat position. Vi er særligt opmærksomme på sammenhæng i overgangssituationer som fx inden samling, hvor forudsigelighed og rutiner er med til at skabe ro.

Oplever vi, at et barn har en bekymrende adfærd, har vi forpligtet hinanden til at være nysgerrige og undersøgende på det, som bekymrer os. I Labyrinten benytter vi systemisk refleksion. De systemiske refleksioner hjælper os til at udfordre det, som vi tror, vi ved om barnet. Det giver os mulighed for at justere på omgivelser, krav og tilgang således at bekymrende adfærd i mange situationer forsvinder.

Vi benytter os af samarbejdet med udviklingspædagogen, som kan hjælpe med at observere på struktur, rammer og sammenspil mellem børn og voksne og give sparring på baggrund af sine observationer.

Vi har et tæt samarbejde med fagpersoner fra PPR og forældre til børn i udsatte positioner. Vi holder netværksmøder for at samarbejde om rammer, så barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

Fortælling om inddragelse af et barn i udsat position.

Dette er fortælling om et læringsmiljø, hvor pædagogen i planlagt aktivitet følger børnenes initiativ. Børnene anerkendes i de følelser, de udtrykker under forløbet. Der er særligt fokus på at inddrage en pige, som er i en udsat position.

”Trolde kan også blive kede af det...”

Jeg har i dag samling med kun 5 børn fra 1,9 til 2,5 år. Sofie er en forsigtig pige, som ikke har meget sprog. Hendes forsigtighed bremser hende ofte i aktivt være en del af fællesskabet. Johannes starter med at sige, at vi skal have den med trolde. Det er

historien om de 3 bukkebruse. Jeg vælger at følge ham, selvom jeg egentlig ikke havde tænkt at tage den historie i dag. Jeg prøver at veksle lidt, så der både er gengangere og nye indslag. Når jeg fortæller eventyret, er det med små inddragelser af børnene fx "prøv at lytte... sover trolden nu..." hvorefter vi sammen snorker. Vi snakker også om, hvorfor trolden mon er så sur, så det bliver et lidt langt eventyr, men børnene er meget optaget af historien. I dag er første gang Sofie på ca. 2 år hører eventyret og hun er helt opslugt. Hun har dog rigtig travlt med at lytte og deltager ikke i de små dialoger, vi har undervejs. Da den store bukkebruse i slutningen af eventyret stanger trolden, der falder ned i vandet, bliver hun forskrækket, og giver et lille spjæt, hvorefter hun tager trolden op og giver den et kys. "Årh... tror du den blev ked af det?", spørger jeg. Hun nikker. De andre børn kommer også til for at kysse trolden. Den trold, vi har, er sur på den ene side og glad på den anden, så jeg vender trolden og siger "Hov prøv at se... den er ikke ked af det mere. Den blev helt glad, da I trøstede den. Børnene tager nu også de fisk, der ligger i vandet og giver til trolden, så den kan blive mæt og glad i stedet for sulten, sur og gnaven.

Sammenhæng til børnehaveklassen.

Labyrinten har fokus på kerneopgaven – at skabe livsduelige mennesker. At være livsduelig rummer at kunne tage det næste skridt i livet - at tro på sig selv og egne evner - at udvise nysgerrighed og sociale kompetencer.

Fortælling om nysgerrighed og sociale kompetencer.

Følgende fortællingen giver et indblik i, hvordan pædagogen handler og agerer efter børnenes stemning. Hun griber deres indfald og skaber plads til i fællesskab at træffe beslutninger mm.

"Dregebanden og Esther"

Vi skal fejre sangens dag. Jeg har de ældste 5 børn i min gruppe. 4 drenge med krudt bagi og en pige. Jeg kan mærke på drengenes energi, at det kan blive svært at skulle deltage i sangens dag, hvor vi blandt andet skal synge "Så går vi rundt om en enebærbusk". Jeg spørger gruppen, om de i stedet vil med på en tur. Det vil alle 5. Jeg fortæller, at vi enten kan gå på en legeplads, som ligger tæt på, men hvor der ikke er så meget at lege med, eller vi kan gå en længere tur til en mere spændende legeplads. Drengene diskuterer forslagene. De vejer for og imod for turene. Esther har ikke sagt noget i diskussionen.

Peter siger pludselig, "Esther du har ikke sagt noget. Hvad syntes du?" "Esther siger, at hun helst vil til den legeplads, hvor de ikke skal gå så langt. Det afgør diskussionen. De beslutter at tage til den legeplads, som ligger tættere på. På vej til legepladsen snakker børnene sammen om alt og intet. Jacob finder et stykke skrald på jorden og spørger, om de ikke skal samle skrald – for det er ikke godt for naturen, at der ligger skrald. Gruppen går i gang med at samle skrald. Jeg har en pose med, som de kan ligge det i. "Ej", siger Lasse, "Hvis vi går den vej, så kommer vi over til Fakta! Skal vi ikke det Ulla?". "Jo", siger jeg. "Det var da en god ide" og så går turen også til Fakta.

Vi er optaget af relationer og arbejder med, at alle har en eller flere gode venner. Vi taler om, hvad det vil sige at være en god ven og hjælper og støtter børnene i at kunne løse konflikter.

Labyrinten arbejder med at give de ældste børn, på tværs af familiegrupperne, nogle fælles oplevelser. De ældste børn kommer en gang om ugen i springcentret og tager ofte på tur i nærområdet. Når de ældste børn er samlet, er der fokus på at øve sig i at kunne følge og udføre en kollektiv besked og på fællesskabet i gruppen.

Dagen i Labyrinten er præget af dialog om alt og intet. Vi hjælper børnene med at formidle, fortælle og genfortælle og verbalt at klare konflikter.

Brobygning til Søndre SFO og Skole.

Labyrinten har et tæt brobygningsarbejde til Søndre SFO og skole. Vi har i løbet af året 3 projektdage, hvor vi laver lege, fortæller historier eller synger en sang, som børnene er særligt optaget af. De ældste børn fra Labyrinten, dagtilbuddet Valmuen, SFOens medarbejdere, og medarbejdere fra 0.kl deltager i projektdagene.

Inden SFO-start besøger en 0.kl's medarbejdere og en medarbejder fra Søndre SFO Labyrinten for at hilse på børnene. En medarbejder fra Labyrinten besøger 0.kl. Alt dette for at skabe sammenhæng og genkendelighed for børnene. Ved besøgene hos hinanden opstår kendskab til og forståelse for hinandens faglighed og praksis.

Vi har fastlagt 7 brobygningsdage, hvor børnene en gang om ugen, op til at de skal starte på Søndre SFO, er på besøg fra 9.00-12.00.

Vi afholder en afslutningsfest for de ældste børn, hvor medarbejdere fra Søndre SFO deltager.

Herudover holder vi brobygningsmøder, hvor medarbejderne på tværs af SFO, skole og dagtilbud videndeler.

Inden børnene fra Labyrinten skal starte på Søndre SFO, er der overleveringssamtaler, hvor forældre, SFO, 0.kl og medarbejdere fra Labyrinten deltager. Samtalerne giver mulighed for, at forældrene kan møde de voksne, som skal tage mod deres barn. Overleveringsmødet anvendes til at fortælle om barnet. Forældre med et barn i en udsat position deltager i et udvidet overleveringsmøde. På mødet videreformidles de tiltag, som Labyrinten har igangsat, så den gode udvikling for barnet fastholdes.

Alle brobygningsaktiviteter er med til at skabe sammenhæng for børnene og med til at skabe tryghed ved de nye rammer.

Brobygning til andre skoler.

De børn, som skal gå på andre skoler end Søndre Skole, tilbydes et besøg på den pågældende skole.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi har tradition for et tæt samarbejde med Søndre SFO og skole. Fælles med SFO og 0.kl skaber vi læringsmiljøer for børnene, så deres overgang til skolelivet bliver en god oplevelse.

Vi anvender Køges tilbud om forskellige børnekulturelle oplevelser: Biblioteket, Museer, Billedstrømsfestival, Børnekarneval, Biograf, julegudstjeneste, Musikskolen, springcentre mm. Labyrinten har 2 cykler med plads til 4 børn i hver, som vi bruger til at komme rundt i lokalområdet. Vi giver børnene en oplevelse af at være en betydningsfuld del af deres by og de får nye kulturelle oplevelser.

Springcentret er i brug en gang om ugen for de ældste fra familiegupperne og en mindre gruppe vuggestuebørn. Børnene får mulighed for at udvikle sig i nogle helt fantastiske fysiske rammer.

Hvert år ved juletid går de ældste børn fra familiegrupperne Lucia på vores lokale plejehjem. Børnene får et indblik i de ældres liv og mulighed for at holde en juletradition i live, hvor man glæder andre med sang.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.

Labyrinten har over en lang årrække arbejdet med æstetik og udviklingsmiljøer. Vi har søgt fagligt input, som blandet andet har bevirket, at vi er opmærksomme på, at de ting, vi har på stuerne, kan bruges til mere end én ting. Fx er bordet på stuen et sted man samles om ved måltidet, men det er også en rigtig god hule. Vi oplever, indretningen af rum og legezoner har indvirkning på, hvordan vores børn trives og udvikles. Når pædagogerne med udgangspunkt i børnenes signaler indretter nogle tydelige legezoner, oplever vi, at der opstår færre konflikter og større fordybelse i legen.

Fortælling om tydelig legezone.

Følgende fortælling viser, hvordan Labyrinten indretter legezoner, som understøtter leg og fordybelse med udgangspunkt i, hvad børnene er optaget af.

”Skovtur”

En af stuerne havde en dukkekrog. Krogen var et lille hjørne af stuen og blev flittigt brugt af både piger og drenge. Når legen i dukkekrogen udviklede sig, rykkede børnene ofte legen ud i garderoben. Her legede børnene, at de var på skovtur. I den forbindelse opstod der ofte konflikter, da legen foregik i et gangareal og andre lege var i gang på samme tid og på samme plads. Det gav også lidt udfordringer, at al legetøjet til dukkekrogen ofte ikke fandt tilbage til dukkekrogen igen. Labyrinten havde en personalefredag, hvor medarbejderne arbejdede med æstetik og udviklingsmiljøer. Stuen havde forinden dagen arbejdet med, hvordan de kunne ændre dukkekrogen. Dukkekrogen blev flyttet og pladsen til legen blev udvidet. Stuen satte små stakit op, som markerede en lille have med et grønt tæppe, som lignede græs. Nu rummede dukkekrogen både en hus-del og en have. Da børnene kom tilbage mandag morgen, var der stor begejstring for det nye legemiljø. Der blev lavet mad, leget far mor og børn og holdt skovtur ude i ”haven”.

De læringsmiljøer som børnene møder, sætter spor i Labyrinten. Det kan være at den sang, som er sunget, hænger fremme, så børnene har mulighed for at finde tilbage til sangen. Det

kan være en fortælling eller en billedcollage om "selv at kunne" fra garderoben, som bliver læst højt eller hænger fremme.

De seks læreplanstemaer.

I Labyrinten mødes børn af sammenhængende læringsmiljøer. Her indgår de seks læreplanstemaer på kryds og tværs. Læreplanens temaer foregår både i planlagte aktiviteter men i høj grad også i dagligdagens rutiner.

I nedenstående giver vi eksempler på, hvordan vi i daglig dagen bevidst arbejder med at skabe læringsmiljøer, hvor der indgår flere læreplanstemaer og det fælles pædagogiske grundlag.

Vi anvender pædagogiske fortællinger til at beskrive dette.

- **Alsidig og personlig udvikling.**
- **Social udvikling.**
- **Kommunikation og sprog.**
- **Krop, sanser og bevægelse.**
- **Natur, udeliv og science.**
- **Kultur, æstetik og fællesskab.**

En fortælling om kommunikation og sprog, krop, sanser og bevægelse, social udvikling, alsidig personlig udvikling.

I følgende fortælling skaber pædagogen en rolig og rar ramme, som styrker børnene i deres alsidige personlige udvikling. Social udvikling berøres ved, at børnene indgår i et fællesskab på tværs af alder og køn. Samtalen og fortælling om bogen styrker den kommunikative og sproglige udvikling. Pædagogen inddrager krop og sanser ved, at børnene mærker efter deres hjerter, hvilket understøtter børnenes forståelse for egen krop.

"...jeg kan ikke høre mit hjerte"

Jeg er ved at læse en bog med ca. 4 børn med meget stor aldersspredning. Den ældste står på springet til at rykke i børnehaven, mens den mindste er 1 år og 6 mdr. I bogen er nogle børn til lægen, hvor de bl.a. bliver kigget i ørene og får lyttet på hjertet. Jeg fortæller, at lægen lytter om hjertet banker. "Jeg kan ikke høre mit hjerte", siger den ældste dreng. "Det er fordi, at det er inden i dig. Prøv at lægge din hånd her, så kan du mærke det". Jeg hjælper børnene med at lægge hænderne på deres hjerter og alle står de længe helt stille og mærker efter. Jeg er lidt i tvivl om pigen på 1 år og 6 mdr. forstår hvad vi laver, da hun

ikke har så meget sprog endnu. Pludselig flytter hun sin hånd fra sit eget hjerte til mit. "Ja jeg har også et hjerte, der banker inden i mig". Hun nikker og kigger smilende op på mig.

En fortælling om natur, udeliv og science, Kommunikation og sprog, social udvikling, alsidig personlig udvikling i en rutinesituation.

Pædagogen medvirker til et læringsmiljø, hvor undring over verdenen er i spil. Børnenes opmærksomhed på deres omgivelser inddrages og medvirker til, at natur og science bliver en del af snakken. Børnene supplerer hinanden i deres snak om det mærkelige og dette understøtter børnene i deres sociale og alsidige personlige udvikling.

"Det er da bare for mærkeligt..."

Jeg sidder og spiser frokost med en gruppe på 6 børn. Børnene er mellem 3 og 4 år. Normalt spiser jeg ikke med denne gruppe og børnene hjælper mig med, at vi sammen får styr på det hele. Under måltidet snakker vi om alt mellem himmel og jord. Vi hælder vand i glasset og drikker og spiser. Pludselig er vandkanden tom.

"Hov", siger jeg "nu er der ikke mere vand i. Ej tror I at jeg kan være i vandkanden...?" Børnene kigger lidt på mig... "Nej", siger Jens. "Du er alt for stor!" "Nå, men du er jo mindre end mig, kan du så være i vandkanden?" Børnene griner og Peter siger "Nej, vi kan heller ikke være der. Vi er også for store" " Gud ved hvad der så kan være i kanden?", siger jeg. Det er vinter og der ligger lidt sne udenfor. Lilli siger "Der kan være sne i kanden". "ja, det er da en god ide... Hvad tror i der sker, hvis vi putter sne i kanden og tager den med indenfor?" Jens siger "Så bliver det til vand..." Vi kigger alle på hinanden "Ja, det tror jeg også... det er helt trylleri" Snakken går lifligt om det mærkelige i at sne bliver til vand og vand kan blive til sne. Det er da bare for mærkeligt 😊

En fortælling om natur, udeliv og science, Kommunikation og sprog, social udvikling, alsidig personlig udvikling.

Legepladsen er en arena i børns og pædagogers hverdag, hvor alle læreplanstemaer er i spil.

"Vandpytten"

Peter og Jens hopper i en vandpyt. Rasmus kommer over for at tage lidt vand fra vandpytten. Han får vand i hovedet, da de andre drenge hopper i vandpytten. Rasmus bliver sur og slår ud efter drengene. Jeg spørger Rasmus, om han vil med over til en anden vandpyt, hvor der ikke er nogen, der hopper. Det synes Rasmus er en god ide og går med mig over til den anden vandpyt.

I sandkassen tæt på den anden vandpyt er Jens og Peter ved at grave et stort hul. Det skal fyldes med vand fra vandpytten. Jeg foreslår Rasmus, at han kan spørge, om han må være med til at fylde hullet. Rasmus går over og spørger og han må gerne være med. Alle 3 drenge går i gang med at flytte vand. Det skal gå hurtigt, da vandet stille og roligt trænger ind i sandet og "forsvinder". Men hvis de er nok børn, der flytter vand, bliver søen ved med at være stor. De er gode til at arbejde sammen og den næste halve times tid går med at flytte vand fra vandpytten til søen i sandkassen. Til sidst er vandpytten næsten tom.

Undervejs kommer flere børn til og er med i legen. Der kommer også både, lastbiler og broer med i legen. Snakken går livligt og Rasmus er med hele vejen.

En fortælling om Kultur, æstetik og fællesskab, kommunikation og sprog.

Denne fortælling er et eksempel på, hvordan kultur og fællesskab opstår på en tur til biblioteket. Pædagogen griber det som pigerne er optaget af og et besøg i kirken, sætter tanker i gang om livet.

"En tur til biblioteket."

6 tøser og jeg skulle gå til biblioteket. Da vi kom til kirken, begyndte pigerne at snakke om, at de havde fået deres navn derinde. Jeg spurgte, om vi skulle gå derind og se kirken.

Da vi kommer ind i kirken, er der en af pigerne, der får øjet på nogle fyrfadslys og en bøsse til penge. Hun spørger hvad det er og en af de andre piger fortæller hende, at man kan tænde et lys for dem, der er i himmel og at det koster 2 kr. De kikker op på mig og spørger, om jeg har nogle penge. Men øv, det har jeg ikke. Så er der en af pigerne der siger, at hun ikke kender nogle, der bor i himmel. Jeg fortæller, at min mor bor i himmel og vi kan tænde et lys for en hende næste gang, vi kommer herop.

Da vi sidder og spiser frugt, begynder pigerne at snakke om kirken igen, og om dem der bor i himmel og at vi skal huske penge næste gang, vi skal i kirken. Der går lidt tid, så siger

en af pigerne, men vi kender da ikke nogen, der bor i himmelen. En af de andre piger kikker på hende og siger, " Jo Agnetes mor".

Evalueringsskultur

Labyrinten har i arbejdet med læreplanen haft fokus på at understøtte en evalueringsskultur, hvor meningsfulde redskaber er i brug til evaluering af læringsmiljøer.

Det har været væsentligt for os, at metoderne er praksisnære og giver mening. Metoderne har medvirket til, gennem det professionelle læringsfællesskab, at øge kvalificeringen af den enkeltes faglige pædagogiske dømmekraft.

Fokuseret pædagogiske fortællinger.

Fokuseret pædagogiske fortællinger er et fagligt redskab til at kigge på pædagogisk praksis. Fortællingerne rummer kompleksiteten i myldrede livsprocesser, som pædagoger hver dag er en del af.

Gennem fortællinger belyser vi, hvordan vi arbejder med forskellige emner i læreplanen.

Fortællingerne understøtter et fælles ansvar for værdier og pædagogik i Labyrinten.

Fortællingerne er nyttige til at sætte spot på det, som virker og som vi sammen gerne vil gøre mere af. Fortællingerne hjælper også til, at få fokus på det som er svært og som vi gerne vil ændre. Fortællingerne medvirker til at den enkelte pædagogs dømmekraft kvalificeres, da pædagogerne sammen har mulighed for at hjælpe med at løse, det vi bakser med.

Fortællinger bistår til, at vi kan justere på læringsmiljøernes indhold og rammer, således at legen, børns læring og dannelse, børnefællesskaberne og børneperspektivet får gode vilkår. Personalet skriver fortællinger fra hverdagen. I fællesskab sætter vi lup på, for at se hvordan børnenes betingelser for leg, børnefællesskaber, læring, børneperspektiver og dannelse er, i de forskellige hverdagssituationer. Vi har i udarbejdelsen af læreplanen anvendt fortællinger, da det muliggør at beskrive pædagogisk udvikling på en praksisnær og meningsfuld måde.

Vi arbejder med i større grad at benytte fortællinger mere udtalt i samarbejdet med forældre.

Arbejdet med fortællinger ligger primært på vores personalemøder og er både på tværs i huset og stuedelt.

Systemisk refleksion i pædagogisk praksis.

Systemisk refleksion i pædagogisk praksis er en metode, som vi anvender til at se på læringsmiljøet rundt om de enkelte børn. Systematisk refleksion er særlig velegnet, når børn af en eller anden årsag ikke trives optimalt i bestemte læringsmiljøer. Metoden er praksisnær. Vi benytter den i det konkrete arbejde med enkelte barns mulighed for trivsel. Der er en årsplan for faste systemiske refleksioner og opfølgning heraf.

Aktions læring

Aktions læring er metode, som vi har anvendt i det sidste år til at udvikle og evaluere på vores læringsmiljøerne i rutinesituationerne. Det har givet mening at støtte os op ad en simpel skabelon, som kan være retningsgivende i det pædagogiske udviklingsarbejde. Skemaerne bruges til at være skarpe på, hvad vi har aftalt og til løbende på personalemøder at justere på praksis.

Vi tager aktionslæring i brug, når vi vurderer, at aktionslæring er det bedste redskab til at ændre på en pædagogisk praksis.